

PM 2.6.2026 Mikael Koillinen

Edustajan kulukorvauksista säättämisestä

Edustajanpalkkiosta annetussa laissa (jäljempänä *palkkiolaki*) säädetään kansanedustajille maksettavasta edustajantoimen asianmukaisen hoitamisen vaatimasta palkkiosta. Laissa säädetään myös edustajalle samalta ajalta edustajantoimesta aiheutuvista ylimääräisistä kuluista maksettavasta korvauksesta (jäljempänä *kulukorvaus*).

Palkkiolain 1 §:n 1 momentin mukaan edustajanpalkkioiden määrät vahvistaa eduskunnan palkkiotoimikunta. Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 15/2000 vp, s. 2/I) perustuslaista johtuu, että on pitkälti lainsäätäjän harkinnassa, kuinka tarkasti edustajanpalkkiosta säädetään lailla. Valiokunnan mielestä valtiosäännöstä ei aiheudu estettä sille, että edustajanpalkkiolaissa säädetään tuolloin arvioidun ehdotuksen tapaan vain edustajanpalkkion määräytymismenettelystä mutta ei sen suuruuden perusteista.

Perustuslakivaliokunta (PeVL 15/2000 vp, s. 2/I) piti kuitenkin valtiosääntöoikeudellisesti tärkeänä, että edustajanpalkkio nähdään yhtenä takeena *perustuslain 29 §:n mukaisen kansanedustajan riippumattomuuden toteutumiseksi*. Edustajanpalkkiolla turvataan valiokunnan mielestä lisäksi yleisemminkin *eduskunnan toimintaedellytyksiä*.

Palkkiotoimikunnan toimivaltaan ei kuitenkaan kuulu kulukorvauksen määrän vahvistaminen, vaan sen määräytymisen perusteista säädetään suoraan laissa. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan sen suuruus on 30 prosenttia valtion A 27 palkkausluokan peruspalkasta. Edustajalle, joka on valittu muusta kuin Helsingin tai Uudenmaan vaalipiiristä, suoritetaan kulukorvausta 40 prosentin mukaan laskettuna. Jos edustajalla on muussa kuin Helsingin tai Uudenmaan vaalipiirissä olevan asunnon lisäksi edustajantoimen hoitamista varten omistus- tai vuokra-asunto Helsingissä, Espoossa, Kauniaisissa tai Vantaalla, suoritetaan kulukorvausta 55 prosentin mukaan laskettuna. Uudenmaan vaalipiiristä valitun edustajan kulukorvaus lasketaan kuitenkin 40 prosentin mukaan, jos hänen asuntonsa on yleistä kulkutietä käyttäen kauempana kuin 30 kilometrin matkan päässä eduskuntatalosta. Laissa säädetään myös eräistä muista korvauksista.

Perustuslakivaliokunta ei kiinnittänyt arvioidessaan 1 §:n 1 momentin sääntelyä arvioidessaan huomiota tuolloiseen ehdotukseen sisältyneeseen 2 momentin vielä voimassaolevaan sääntelyyn kulukorvauksen määräytymisestä. Tuolloinen muutos koski kuitenkin lähinnä kulukorvauksen alentamista ottamalla käyttöön ne perusteet, joita oli sovellettu ennen kulukorvauksen osittaista verollepanoa (LA 61/2000 vp, s. 1/I). Jo vuonna 1947 säädettyyn lakiin sisältyi säännös, jonka mukaan edustajalla, jonka asunto on kauempana kuin kolmenkymmenen kilometrin matkan päässä Helsingin päärautatieasemalta, oli lisäksi oikeus saada päivärahaa sataviisikymmentä markkaa

päivässä valtiopäivien koossaoloajalta sekä jokaiselta päivältä, minkä hän on tarvinnut matkustaakseen valtiopäiville ja valtiopäiviltä takaisin. Voimassaolevan sääntelyn kaltaiset perusteet kulukorvauksille on lisätty sittemmin 2 momenttiin lailla 1110/1985 ilman perustuslakivaliokunnan myötävaikutusta (ks. VaVM 67/1985 vp).

Sanotusta perustuslakivaliokunnan kannanoton puutteesta huolimatta vaikuttaa varsin ilmeiseltä, että myös kulukorvauksien sääntelyllä on samankaltaisia yhteyksiä kansanedustajan riippumattomuudelle ja eduskunnan toimintaedellytyksille kuin 1 momentin sääntelyllä edustajan palkkiosta.

Perustuslain 34 §:n 3 momentin mukaan puhemiesneuvosto voi tehdä aloitteen eduskunnan virkamiehiä koskevan lain ja eduskunnan työjärjestyksen säätämisestä tai muuttamisesta sekä ehdotuksia muiksi eduskunnan toimintaa koskeviksi säännöksiksi. Palkkiolain ei ole katsottu kuuluvan puhemiesneuvoston aloiteoikeuden piiriin. Se on säädetty alun perin oikeusministeriön valmistelemasta hallituksen esityksestä (HE 14/1947 vp), ja sitä on useasti sittemmin muutettu sekä hallituksen esitysten että edustajien lakialoitteiden pohjalta.

Valtiosääntöisesti ei ole pidettävä aivan asianmukaisena, että tällaiseen eduskunnan toiminnan kannalta keskeiseen ja kansanedustajan aseman kannalta olennaiseen lainmuutokseen ryhdyttäisiin valtioneuvoston piirissä valmisteltavalla hallituksen esityksellä. Perustuslain 39 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan kansanedustajalla on oikeus tehdä lakialoite, joka sisältää ehdotuksen lain säätämisestä.

Palkkiotoimikunta on saadakseen kattavan kuvan palkkiojärjestelmän kokonaisuudesta tehnyt alkuvuodesta 2026 kyselyn edustajille. Palkkiotoimikunnan puheenjohtaja on puhemiesneuvostossa esittelemässä kyselyn tuloksia ja eräitä sääntelyn ongelmia. Koska kulukorvauksen perusteista säädetään laissa, edellyttää kyselyssä esiin nousseiden ongelmien korjaaminen lain muuttamista.

Mikäli muutokseen halutaan ryhtyä, esitän, että valmistelu tapahtuisi pääsihteerin nimittämässä työryhmässä, joka saisi toimeksiannon laatia vielä näillä valtiopäivillä käsiteltävä esitys eduskuntaryhmien puheenjohtajien allekirjoittaman lakialoitteen muotoon.

Muutos voisi kattaa esimerkiksi kulukorvauksesta päättämisen siirtämisen edustajan palkkion tapaan palkkiotoimikunnan päätettäväksi ja muiden kulukorvaussäännösten teknisen päivittämisen.